

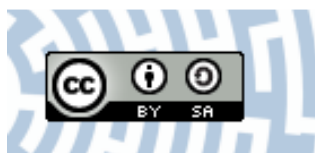
**You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Wprowadzenie

Author: Magdalena Pastuch, Mirosława Siuciak

Citation style: Pastuch Magdalena, Siuciak Mirosława. (2018).

Wprowadzenie. W: M. Pastuch, M. Siuciak, K. Wąsińska, W. Wilczek (red.), „Historia języka w XXI wieku : stan i perspektywy”. (S. 11-13). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Wprowadzenie

Historia języka jest dyscypliną o najdłuższej z wszystkich dziedzin lingwistyki tradycji badawczej, kumulującą na przestrzeni lat prace i przemyślenia wielu uczonych, dzieła przełomowe, wybitne oraz tysiące drobniejszych analiz. Jest dziedziną, która wciąż trwa mimo zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych, mód naukowych oraz nowych paradygmatów badawczych. Nie pozostaje wobec tych zmian obojętna, chociaż materiał badawczy pochodzący z przeszłości jest stały, zwiększa się tylko poziom jego dostępności. Mając na uwadze tę niezwykłą żywotność dyscypliny, katowickie środowisko lingwistyczne postanowiło zorganizować pierwszy w dziejach polskiej lingwistyki Kongres Historyków Języka, który w założeniu miał się stać miejscem spotkania i wymiany myśli wszystkich badaczy zainteresowanych problematyką historycznojęzykową. Źródłem idei Kongresu było przekonanie, iż potrzebna jest konsolidacja środowiska, które, łącząc tradycję badawczą z nowoczesnością myśli, ma wiele do zaoferowania w kwestiach merytorycznych, metodologicznych i dydaktycznych. Ze względu na rangę wydarzenia mile widziane przez organizatorów były wystąpienia o charakterze ogólnym, problemowym, syntetyzującym, chociaż nie zabrakło też miejsca na kwestie szczegółowe. Jednym z celów, jaki wyznaczili sobie organizatorzy, było pokazanie, że problematyka historycznojęzykowa może być także ujęta w nowoczesne formy przekazu, dlatego też oprócz licznych wystąpień referatowych zaplanowano sesję posterową oraz dyskusje panelowe.

Uniwersytet Śląski wydał się miejscem szczególnie predestynowanym do zorganizowania takiego przedsięwzięcia ze względu na tradycje badawcze Instytutu Języka Polskiego, nieustannie podtrzymywane przez kolejne pokolenia historyków języka. To niezwykle wydarzenie zostało połączone z uroczystością nadania Instytutowi imienia Ireny Bajerowej, która całe swoje życie zawodowe związała z katowickim ośrodkiem, wykształciła liczne grono badaczy

podejmujących problematykę historycznojęzykową oraz nadała ton badaniom prowadzonym przez lata w Instytucie. Ważnym wydarzeniem związanym z tą uroczystością było sympozjum *Non omnis moriar* poświęcone Irenie Bajerowej, a wzięli w nim udział oprócz uczestników Kongresu i władz uniwersyteckich także przyjaciele i rodzina Pani Profesor.

Niniejszy tom stanowi pewnego rodzaju relację z Kongresu Historyków Języka, który odbył się w Katowicach w dniach 13–15 kwietnia 2016 roku pod hasłem *Językoznawstwo historyczne – w trosce o przyszłość, w poszanowaniu przeszłości*. Wydarzenie spełniło zakładane cele, ponieważ wzięło w nim udział nader liczne grono lingwistów podejmujących problematykę historycznojęzykową, reprezentujących 24 polskie ośrodki badawcze oraz osoby z zagranicy. W trakcie Kongresu wygłoszono 72 referaty, odbyła się też sesja posterowa, na której zaprezentowano 11 plakatów badawczych, ważnym wydarzeniem naukowym były ponadto dwie dyskusje panelowe.

Układ publikacji, którą przedstawiamy Czytelnikom, odzwierciedla przebieg wydarzeń kongresowych, dlatego też można w niej wyróżnić kilka części. Największą stanowią artykuły powstałe na podstawie wygłoszonych referatów. Podział tematyczny tekstów zarysował się w sposób naturalny, a dość istotne dysproporcje między poszczególnymi jednostkami kompozycyjnymi wynikają z indywidualnych zainteresowań badawczych uczestników Kongresu. Najwięcej uwagi poświęcono zagadnieniom leksykalnym oraz ujęciom leksykograficznym. W tomie znalazły się też refleksje o charakterze ogólnym, dotyczące problemów metodologicznych oraz funkcjonowania i dalszego rozwoju dyscypliny, niektóre artykuły poświęcono uniwersalnym problemom lingwistycznym rozpatrywanym na podstawie materiałów historycznych, w innych pojęto problem źródeł wykorzystywanych w badaniach diachronicznych. Osobną część stanowią historycznojęzykowe rozważania prowadzone z perspektywy regionalnej i dialektalnej, niektóre teksty oscylują z kolei wokół problemów komunikacji językowej w aspektach genologicznym i stylistycznym, a kilka artykułów poświęcono sposobom krzewienia wiedzy historycznojęzykowej w kształceniu uniwersyteckim. Zaznaczyć należy w tym miejscu, że część prezentowanych na Kongresie plakatów naukowych została przetransponowana przez autorów na artykuły, z konieczności nieco krótsze, ale stanowiące integralną całość z dołączonymi ekspozycjami plakatów.

Ponieważ niniejszy tom stanowi swoistą relację z wydarzenia naukowego, nie mogło w nim zabraknąć tekstów omawiających wygłoszone na Kongresie komunikaty, a także poświadczeń przeprowadzonych dyskusji panelowych. Pierwsza z nich, koordynowana przez prof. dr hab. Krystynę Kleszczową oraz prof. UAM dr. hab. Tomasza Mikę, dotyczyła wyzwań badawczych i metodologicznych lingwistyki historycznej. Wzięło w niej udział 7 panelistów oraz licznie zgromadzona publiczność. Debatowano nad kondycją i miejscem historii języka polskiego we współczesnej humanistyce oraz próbowano ustalić, co – wobec

trudnej do ogarnięcia różnorodności i wielokierunkowości badań – jest głównym celem dyscypliny. W drugim panelu dyskusyjnym, prowadzonym przez prof. dr hab. Bernadettę Niesporek-Szamburską oraz prof. dr hab. Stanisława Borawskiego, wzięło udział 9 panelistów. Ta debata na temat roli językoznawstwa diachronicznego w dydaktyce akademickiej, szkolnej i szerzej – w budowaniu myślenia wspólnotowego i w kształtowaniu narodowej kultury – odbyła się pod tematem przewodnim *Nauczycielskie zadania historyków języka wobec narodowej wspólnoty komunikatywnej dawniej i obecnie*. Ze względu na wysoką rangę tych przedsięwzięć omówienie debat panelowych znalazło się w niniejszym tomie. Nie zostały one przedstawione w sposób jednorodny, ponieważ pozostawiono swobodę wypowiedzi osobom prowadzącym i koordynującym dyskusję, jak też uczestnikom paneli.

Odrębną część niniejszej publikacji stanowi relacja z uroczystości nadania Instytutowi Języka Polskiego imienia Ireny Bajerowej. Ponieważ było to wydarzenie bardzo ważne i stanowiące pewną całość, postanowiono je zamknąć w osobnej jednostce kompozycyjnej opatrzonej wstępem. W części tej zamieszczono opracowane przez autorów wersje wystąpień na poświęconym pamięci Profesor Ireny Bajerowej sympozjum *Non omnis moriar*, jak również przytoczono głosy wspomnieniowe.

Mamy nadzieję, że ta obszerna publikacja pozostanie świadectwem ważnych wydarzeń, źródłem wiedzy dla osób, które nie uczestniczyły w Kongresie, a nade wszystko – że zamieszczone tutaj teksty staną się inspiracją do dalszych badań i rozwoju naszej dyscypliny.

Magdalena Pastuch i Mirosława Siuciak